

A MAGYAR ÍRÓK EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

LYUKAS LÓRÁ

XXX. ÉVFOLYAM VII.

2021/7. SZÁM

RÓMEÓ ÉS JÚLIA

A NEMZETIBEN
ÉS A KOLOZSVÁRI
SZÍNHÁZBAN

ETŰDÖK PÁSKÁNDIRA

HATÁRON TÚL, HATÁRON INNEN

*Magyar Színházak
33. Kisvárdai Fesztiválja*

A MAGYAR SZÍNHÁZAK 33. KISVÁRDAI FESZTIVÁLJÁN

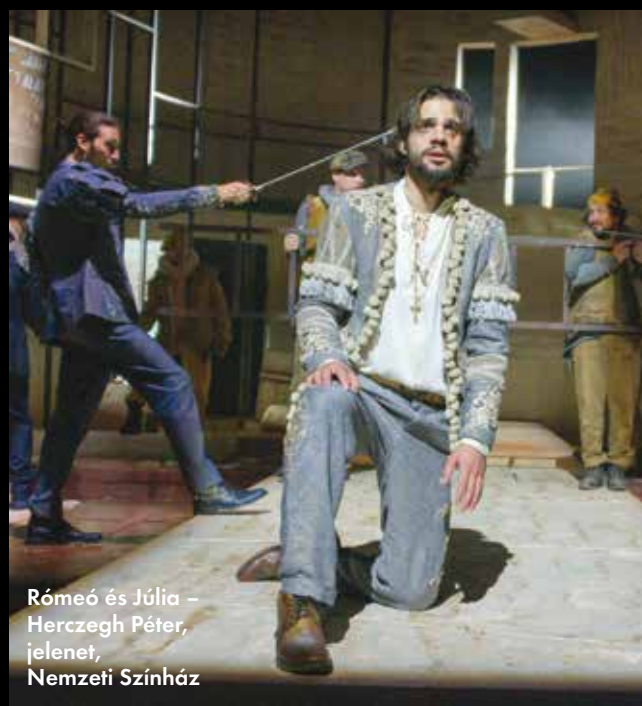
Rómeó és Júlia – Jelenet a Kolozsvári
Állami Magyar Színház előadásából

Vitéz László és az elátkozott malom – Éder Enikő
és Gerner Csaba, Aradi Kamaraszínház

Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak – Éder Enikő, Kancsár Orsolya,
Gulyás Hermann Sándor, Kálmán Zsófia, Balog József, Aradi Kamaraszínház

Rómeó és Júlia –
Herczegh Péter,
jelenet,
Nemzeti Színház

Boldogtalanok – Kolozsi Borsos Gábor
és Kányádi Anna, Gyergyószentmiklósi
Figura Stúdió Színház

Déryné ifjasszony – Jelenet,
Nemzeti Színház, Déryné Program

SÁGHY ILDIKÓ

HATÁRON TÚL, HATÁRON INNEN

Az egyetemes magyar színházasról

„A nagy hagyományokkal bíró seregszemle...” – az elmúlt hetekben már így kezdődött majd mindegyik beszámoló a eseményeiről... Idén június 18-án kezdődött és 26-án zárult a nagyszabású színházi találkozó, amelyen a tizenöt előadást tartalmazó versenyprogram mellett ez évben is több, versenyen kívüli előadást, hallgatói előadást, valamint kirakatszínházat és koncertet is látogathattak az érdeklődők. Az előadásokat követően pedig közös beszélgetéseken, délelőtti műhelymunkák során vitatkozhattak, cserélhettek gondolatokat a fesztivál alkotói, résztvevői. A három játszóhelyen – a Művelődési Központban, a Zsinagógában és a Bagolyvárban – zajló produkciók alkotói között megtalálhattuk az aradi, beregszászi, csíkszeredai, gyergyószentmiklósi, kassai, kolozsvári, komáromi, marosvásárhelyi, nagyváradai, sepsiszentgyörgyi, szabadkai, székegyudvarhelyi, zentai társulatot, a magyarországi színházi életet pedig többek közt a Forrás Színház, a budapesti Játékszín, az Orlai Produkciós Iroda és a Soproni Petőfi Színház képviselte.

Am térjünk vissza – ha csak villanásnyira is – a fesztivál kezdeti stádiumára. Mert kevesen emlékeznek már arra, hogy nem övezte mindig hivatalosan is olyan megbecsültség ezt a találkozót – amely 2009-ig a *Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja* nevet viselte –, mint az elmúlt néhány évben. Érdemes felidéznünk Faragó Árpád vajdasági író, rendező szavait – aki magát „a határon túli színházi élet szerény közkatonájaként” jegyzi –, amelyeket éppen 2009-ben, a névváltoztatás évében vetett papírra.

„Ez a fesztivál az egyetlen alkalom arra, hogy a Kárpát-medencében működő kisebbségi magyar színházak találkozzanak, hogy napokon át együtt legyenek, hogy a társulatok tagjai megnézzék egymás előadásait, kicseréljék tapasztalataikat. Itt a részt vevő színházak számot adhatnak munkájukról, arról, hogy az adott körülmények között hogyan, miképpen sikerül megvalósítaniuk évi programjukat, művészi célkitűzéseiket...”

A Határon Túli Magyar Színházak Fesztiváljának a magyarországi Kisvárdára házigazdája. Ez a magyar–szlovák–ukrán–román határ közelében fekvő kisváros immáron esztendőök óta látja vendégül a határon túli társulatokat, és mindjárt meg kell mondanom, hogy szinte megható az az őszinte, szívből jövő ragaszkodás, szeretet, amellyel a kisvárdaiak a határon túlról érkezőket várják és fogadják.

Kisvárdára a Várady család által a XV–XVI. században épült várról kapta a nevét. Az egykori várat, amelyet a mögöttünk maradt évszázadok túlságosan is megviseltek, a XX. század dereka táján rekonstruálták. Udvarán szabadtéri színpadot állítottak fel. Ez a rekonstrukció, a szabadtéri színpad, lehetőséget teremtett arra, hogy a kisváros művelődési életében a színházi rendezvények jelentősebb szerepet kapjanak. A *Várszínházi esték* – különösen miután 1983 júniusában intézményesítették a Kisvárdai Várszínházat – sokat jelentettek a színházkultúra népszerűsítésében. Ugyancsak fokozta a színházi

eseményekhez való kötődést az új művelődési központ felépítése 1979-ben, hiszen ezzel lehetővé vált, hogy a téli hónapok alatt is sor kerüljön a színházak vendégjátékára.

1989-ben a művelődési központ akkori igazgatója, *Pribula László* egy nemzetközi fórum létrehozásának a gondolatával foglalkozott. Úgy vélte, szükség lenne egy olyan találkozóra, amely a határon túli kisebbségi színházaknak lehetőséget nyújtana a megmutatkozásra, arra, hogy végre kilépjenek elszigetelt világukból. Az elképzelés megvalósítása nem sokáig váratott magára. 1989 júniusában került sor az első találkozóra (a szabadkai Népszínház magyar társulata, az ungvári Zenés Drámai Színház és a komáromi Magyar Területi Színház kassai Thália Színpada vett rajta részt). 1992-től kezdve ezt a rendhagyó rendezvényt a Határon Túli Magyar Színházak Fesztiváljaként tartjuk számon. Az első kettőt Nemzetiségi Színházi Találkozó néven tartották meg.”

Faragó Árpád írásában nem kerüli meg az érzékeny kérdéseket sem. A határon túli, határon inneni témával kapcsolatosan ezt olvashatjuk. „Nem az ünnepontás szándékával, de valahogy úgy érzem, hogy szólnom kell arról is, amiről nemigen beszélünk, de ha mégis, akkor azt keserű szájjal tesszük. Ennek azonban semmi köze sincs Kisvárdához, az ottani emberekhez... A zsűri egyik tagjának, Dömötör Adrienne-nek néhány sorban megfogalmazott gondolatára figyeltem fel. Idézem is mindjárt: »Ha már kénytelen-kelletlen megteesszük ezt a geopolitikai alapú, de mind művészileg, mind az alkotómunka értékelése szempontjából nyilvánvalóan nonszensz megkülönböztetést, legalább méltányosnak

Bagolyvár, Kisvárd

FOTÓ ILO

A legtermékenyebb színházi fotográfusaink egyike, Ilovsky Béla jó negyvenöt éve örökíti meg színházaink előadásait és művészeit határainkon belül és azokon túl is. A budapesti előadások mellett az összes vidéki színházban és társulatnál megfordult és megfordul ma is. A határon túli színházak csaknem mind-egyikéhez pedig már akkor ellátogatott, amikor erre még kevesen vállalkoztak. Ott volt a kisvárdai fesztivál indulásánál is, sorra végigfotózta a Határon Túli Magyar Színházi Fesztivál előadásait.

Kossuth-díjas írónk, lapunk főmunkatársa, Szakonyi Károly szavait idézzük vele kapcsolatban: „Ahol színházat csinálnak ott jóra való emberek gyűlnek össze, akik nyughatatlanul igyekeznek áttörni a közöny burkát. Ilovsky Béla érzi és érti ezt, fáradhatatlanul kutatja fel az értékes produkciókat, tájékozott és tapasztalt, ismeri a színházi műhelyeket, a rendező stílusát és a színészeket. Ilovsky képei az óhatatlan rögtönzés ellenére is megkomponáltak, mert képzőművészeti tehetsége van. Nemcsak az objektíven keresztül látja a leendő kompozíciót, hanem a szívvel is.”

Mostani színházi örjáratunkra az ő felvételeivel indulunk. Tőle kaptuk a szívvel is formált képeket Kisvárdáról, hogy aztán kitörölhetetlen képet alkothassunk magunknak a Magyar Színházak 33. Kisvárdai Fesztiváljáról. Ráadásként pedig képet kapunk néhány színházi bemutatóról is a legújabbak közül, Fotó Ilovsky, vagy tömören Fotó ILO emblémával.

❖ (A szerkesztő)

bizonyulna újragondolni azt. Például a hazai legrepresentatívabb seregszemlére, a Pécsi Országos Színházi Találkozóra való válogatásnak a határokon kívüli színházakat érintő szempontjait. Azért, hogy senkinek ne kelljen úgy éreznie: történjen bár jó szándékkal, de mégiscsak különválasztatik az, ami valójában összetartozik.«

Az idézett mondat véleményem szerint azt jelenti, hogy, legalábbis egyelőre, az egyetemes, az egységes magyar színjátszás még nem teremtődött meg! Sok apró, lényegtelennek látszó példa utal a megosztottságra, mert mi másról beszélhetünk. Májusban például, mint minden esztendőben, megtartották a Pécsi Országos Színházi Találkozót. Néhány héttel később, több száz kilométerre Pécestől, Kisvárdán sor került a Határon Túli Magyar Színházak XVII. fesztiváljára. Két város. Az egyik az ország belsejében, a másik messze a nagyvárosok, színházi központok pezsgő, lüktető zajától, életétől, ott valahol a magyar–szlovák–ukrán–román határ közvetlen közelében. Két színházi rendezvény, két helyszín, amely szinte majdnem mindenben különbözik egymástól. Majdnem – mondom, mert egyben azért nincs különbség. Az egyik színházi rendezvényen is, és a másikon is anyanyelvükön, magyarul szólnak a nézőkhöz, a közönséghez Thalia templomának papjai. Nincs szándékomban, hogy ezzel kapcsolatosan bármiféle következtetésekbe bocsátkozzam. A közelmúlt történései megtanítottak arra, hogy a nemzetben belül nagyon sok fogalom megítélésével baj van. Komoly baj! Mindenesetre mi, a határon túli színházi élet szerény közkatonái továbbra is hisszük és valljuk, hogy van egyetemes magyar színházművészet. Azoknak pedig, akik még mindig hadilábon állnak a nemzeti kultúra fogalmával, Für Lajos történészprofesszor szavait, a fogalommal kapcsolatos megfogalmazását ajánlom a figyelmükbe: »A nemzeti kultúrán azoknak az irodalmi, művészi-művészeti vagy tudományos jellegű alkotásoknak, szellemi, erkölcsi és tárgyi/anyagi, hagyományoknak és létesítményeknek az összességét értjük,

amelyeket egy-egy nép-etnikum-nemzet a történelme során (kezdetektől napjainkig), az államhatárokon belül s azokon kívül (kisebbségben, diaszpórában, emigrációban és egyéb úton módon) teremtett, létrehozott; a kulturális értékeknek azt az összességét tehát, amelyek az egyetemes-általános természetű tulajdonságok mellett egyéni-nemzeti jegyeket is hordoznak.« Ezt az igen világos és egyértelmű megállapítást, azt hiszem, nem lehet egyszerűen a szőnyeg alá söpörni.

Húsz év után végre kimaradt a fesztivál elnevezéséből a »határon túli« jelző, és az idén már Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja névvel került megrendezésre ez a rangos találkozó.”

Faragó Árpád fent idézett, elgondolkodtató eszmeifuttatása óta eltelt újabb tizenkét esztendő. Mára a nyolcvanas évek végén elindított fesztivál valóban hagyományossá vált, s komoly rangra emelkedett. Még akkor is, ha rendezésének mikéntjét és a színházi előadások válogatását évről évre parázs vita s a véleménykülönbségek sora övezi. Alapját ez évben is a versenyprogram adta (ez évben is Balogh Tibor dramaturg, színikritikus, a fesztivál művészeti tanácsadója állította össze), amelyet színvonalas díszelőadások és a művészeti egyetemek hallgatóinak vizsgaelőadásai egészítettek ki. A válogatás elvéhez igazodva, hogy a Kárpát-medence térségeiből: Erdélyből, a Felvidékről, Kárpátaljáról, a Vajdaságból és Magyarországról is a kiemelkedő előadások jussanak el Kisvárdára.

Érthető tehát, hogy a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja mára turisztikailag is fontos szerepet kapott, működése nélkülözhetetlenné vált a város és a környék számára. Hatására a megye számos településén megújult múzeumok, különböző gyűjtemények, tárlatok gazdagítják a kulturális kínálatot. A környező községek pedig, amelyek bővelkednek irodalmi és történelmi emlékekben, műemlék jellegű kastélyokban, földvárakban, tovább növelik ezt a választékot. ❖

A MAGYAR SZÍNHÁZAK 33. KISVÁRDAI FESZTIVALJÁN

Nemzeti Színház, Budapest

HERCZEG FERENC: DÉRYNÉ IFJASSZONY

A megnyitó ünnepség után Kisvárdán, a Művelődési Központban Herczeg Ferencnek a *Déryné ifjasszony* című díszelőadásával ajándékozta meg közönségét a fesztivál rendezősége. A Nemzeti Színház előadása a *Déryné Program* keretében főhajtás a magyar színjátszás hőskora előtt. A Déryné Széppataki Rózáról (1793–1872), vagyis a vándorszínészet korának legnépszerűbb színésznőjéről elnevezett program életre hívásával a kulturális kormányzat célja az, hogy a minőségi kultúra ne csak a szűk elit kiváltsága legyen, hanem minden állampolgár hozzáférhessen a minőségi előadásokhoz.

„A Déryné Program az egyik legjobb ügy, amely a Nemzeti Színház szervezésében valósul meg – mondta el a kezdeményezésről *Vidnyánszky Attila*, a Nemzeti igazgatója és a darab rendezője. – Herczeg Ferenc műve abba a hőskorba röpít vissza minket, amely a magyar nyelvű színjátszás születésének reményekkel és sikerekkel, nélkülözéssel és küzdelmekkel teli világa. A magyar színházi élet a XIX. század elején a vidéki Magyarországon szökkent szárba: valóságosan és szimbolikusán ide térünk most vissza ezzel az előadással és a programmal.”

A színpadon megelevenedő miliót átszóvi a színház erejébe vetett hit, az azért a láthatatlan bizonyosságot zajló folytonos törekvés, melyben ki-ki a maga tehetségével, leleményességével vagy éppen fondorlatával próbál érvényesülni. Herczeg Ferenc kalandokkal, tréfákkal, felfokozott érzelmekkel kikövezt színművét a színészek hangszeres játéka teszi még virtuózabbá.

Déryné ifjasszony, jelenet

Jelenet, középen Tarpai Viktória

Kálmán Zsófia,
Gulyás Hermann Sándor,
Balog József

Aradi Kamaraszínház

CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY: AZ ÖZVEGY KARNYÓNÉ S KÉT SZELEBURDIAK

Versenyelőadásként, a Zsinagógában került színre *Tapasztó Ernő* rendezésében Csokonai vérbő komédiája az öregecske kereskedőnőről, az epekedő, vagyonos özvegyről, akinek mindkét széptestvője a vagyonára pályázik. A rendező szerint – aki színészként is részt vesz az előadásban – Csokonai több mint kétszázhusz éves alkotása tele van modernitással és kiaknázásra váró lehetőségekkel. Mindezeket játékosan felszínre hozva, sok Bach-muzsikával, egyfajta abszurd, élő szereplős bábjátékként viszi színre a Szegedi Pincészház és az Aradi Kamaraszínház közösen *Az özvegy Karnyónét*.

Seres Gerda Tapasztó Ernővel készített beszélgetéséből, majd közelebbről is megismerhetjük az aradi társulat művészeti vezetőjének elképzeléseit.

Kancsár Orsolya, Gerner Csaba

Éder Enikő, Rácz László, Kancsár Orsolya

Kálmán Zsófia, Balog József, Kancsár Orsolya,
Gulyás Hermann Sándor, Gerner Csaba

Kassai Thália Színház

PINTÉR BÉLA – DARVAS BENEDEK: PARASZTOPERA

Népies-zenés krimiballadaként aposztrofálja a szerző páros a versenyprogram következő előadását, a *Parasztoperát*, a meghívott vendég, *Rédli Károly* rendezésében. Semmi sem az, mint aminek látszik – leginkább így összegezhető a tragikomédiába hajló játék lényege.

Pintér Béla, a jelenkori magyar színház egyik legprogresszívebb alkotója Darvas Benedekkel közösen 2002-ben írta a *Parasztoperát*. A darabot mára már szinte minden magyarországi vidéki társulat bemutatta. Rédli Károly rendező jóvoltából a morbid humorral átítatott zenés krimiballada megérkezett Kassára is, ám a koronavírus-járvány miatt sokáig váratott a nyilvános bemutatójára. A *Parasztopera* – amelynek zenei világa meglepően keveri a magyar népdalok, a barokk és a rockzene világát, miközben maga a történet népszínműbe oltott görög sorstragédia – eredeti történetét a szerző Szabadszálláson gyűjtötte.

A történetről elég annyit elárulni, hogy két világ találkozik az esküvő napján, amikor Roland és Etelka házasodni készül: Etelka szülei, a kikupálódott városi polgárok és Roland szülei, a gazdag parasztok. „A menyasszony domborodik, a magyarság szaporodik” – éneklí a vőlegény mostohatestvére. Közben mindenki úgy tesz, mintha minden tökéletes lenne, ám egyre inkább repedezni kezdenek a hazugságokból, elhallgatásokból épített falak. Sorra derül fény kisebb-nagyobb rejtélyekre, kusza családi kötelékekre és bonyolult érzelmi viszonyokra.

A társulat tagjainak külön is örömeire szolgált, hogy hosszú kihagyás után, a Zsinagógában végre közönség előtt zajlott le a sikeres előadás.

Nagy Kornélia,
Stehlárík Viktória,
Rubóczki Márkó,
Szabadi Emőke,
Illés Oszkár

Nagy Kornélia,
Bocsárszky Attila,
Nádasdi Péter

Szabadkai Kosztolányi Dezső Színház

SZEDJETEK SZÉT! – DOMONKOS ISTVÁN MŰVEI ALAPJÁN

A Művelődési Központ színpadán láthatta a közönség vasárnap esti előadásként a *Szedjetelek szét!* összeállítást Mezei Kinga rendezésében. A szabadkai előadás Domonkos István életművén alapszik. A költő még a hetvenes években hagyta el szülőföldjét, a Vajdaságot, ám önkéntes emigrációjában született szövegei arról tanúskodnak, hogy soha nem volt képes teljesen elszakadni tőle.

Mezei Kinga rendező elmondta, hogy Domonkos István műveivel szinte még gyerekként találkozott. „Domonkos István művei újra és újra megtalálnak, és most ez ismét megtörtént. Nemcsak annak apropóján, hogy Domonkos idén nyolcvanéves, hanem mert mondanivalója újra rendkívül aktuális. Az előadás dramaturgiáját a *Kitömött madár* című regényből kiindulva kezdtük összerakni, aztán beleemeltünk egyéb, számunkra fontos figurákat is, például a *Via Italia* ifjúsági regényből. Sőt mi is találtunk ki karaktereket, amelyek inkább a verseihez kötődnek. Valójában egy töredezett szerkezetű, több szálon futó saját történetet kreáltunk ebből. Ami bennünket elindított: hogyan néz ki ez a vajdasági közege, ha ebből olyan szellemi emberek mennek el, mint például Domonkos is? Hiszen nem ő az egyetlen, aki ilyen módon hiányzik innen. De foglalkoztunk azzal is, hogy milyen lehet azoknak az embereknek az élete, akik valamilyen okból elmentek... Az előadás elkészítésében a domonkosi humor végig nagyon fontos tényező maradt. Az fajta humor, amely a karaktereiben jelenik meg, és amely által a problémákat is meg szokta közelíteni.”

Pálfi Ervin

Borisz Kucsov,
Pálfi Ervin

Oláh Tamás dramaturg rámutatott, hogy az előadásban felhasznált szövegekből elsősorban a domonkosi figurákra helyeztek hangsúlyt. „Ezek a figurák mindannyiunk számára ismerősek. Nem azért, mert olvastuk Domonkos szövegeit, hanem azért, mert ugyanazokkal az emberekkel dolgozik Domonkos, akikkel mi is találkozunk az utcán. Noha a regényeit a hatvanas-hetvenes években írta, az »ember-anyag« ugyanaz. Van valami közös a hetvenes évek emberében és a ma emberében. Ez nem feltétlenül jelent változatatlanságot, ám ugyanazok a dolgok határoznak meg bennünket.”

Aradi Kamaraszínház

KEMÉNY HENRIK: VITÉZ LÁSZLÓ ÉS AZ ELÁTKOZOTT MALOM

Az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi Pinceszínház másik közös produkciója, a *Vitéz László* is sikerrel debütált a kisvárdai Zsinagógában, és mint korábban, most is *Tapasztó Ernő* rendezésében. Nem véletlenül, hiszen különleges látványossággal: felnagyított bábszínházi előadással, élő szereplős bábjátékkal találkozhattak a nézők, miközben Kemény Henrik eredeti szövege elevenedett meg ezúttal is, sok játékkal és sok nevetéssel. Generációk kedvenc paprikajancsija most Éder Enikő alakításában kel életre és vág bele az elátkozott malom felszabadításába. Ördögökkel, szellemekkel hadakozik a csalafinta legény, aki világot látni indult, és egy bajba jutott molnárral találkozott. És közben Vitéz László világhírű palacsintasütője is előkerül...

Kemény Henrik vásári bábjátéka kevesek számára ismeretlen, ám annál újabb a megfogalmazása. Élő hanghatások biztosítanak hangkulisszát, és elismert színművészek mókáznak a felnagyított bábszínházi paraván díszletében, fergeteges szórakozást biztosítva kicsiknek és – bátran állíthatjuk – nagyoknak is.

Éder Enikő

Éder Enikő,
Gulyás Hermann Sándor

„A SZÍNHÁZ POKOLI MŰFAJ”

BESZÉLGETÉS TAPASZTÓ ERNŐVEL

Sorra nyeri a díjakat a Szegedi Pincészház és az Aradi Kamaraszínház koprodukciója, Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak. A kisvárdai fesztivál után az Atelier-n zsebeltek be két elismerést a különleges zenei és vizuális világú történetért. Akik látták már Tapasztó Ernő valamelyik rendezését, tudhatják, hogy mi sem áll távolabb tőle, mint a konvencionális értelmezés. Élvezeti színházról és összedőlő homokvárakról beszélgettünk anélkül, hogy komoly állításokat fogalmaztunk volna meg a világról.

Az özvegy
Karnyóné s két
szeleburdiak –
Éder Enikő és
Gerner Csaba

– Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak – a Csokonai-műből fakadóan is – erősen elrajzolt előadás. Más előadásaiban is gyakran használ sz groteszk elemeket. Miért fontos számodra ez a látásmód?

– Élvezeti színháznak hívjuk, amit csinálunk. Az abszurd, a groteszk belőlem jön: nem tekintek a világra lineáris rendszerként. Ezért is szerettem a Tiger Lilliessel készült *Rosencrantz és Guildenstern* előadásunkat, amelyben élő zenével kevertük meg egy kicsit a történetet, megmutatva a fonákját. Vannak bevésődött színházi emlékeink. Régen gyakran hangzott el olyasmi, hogy például „ez a Csehov-előadás motívumaiban emlékeztet az 1957-es moszkvai bemutatóra”. Számomra ez nem mond semmit, hiszen fogalmam sincs arról az előadásról: csak a közelmúltban történetekre tudok visszacsatolni, vagy a közeljövőhöz kapcsolódhatok. Nagyon szeretem az erős szerzőket, mert – bár egyszerű alföldi gyerek vagyok – érzem, Shakespeare, Csehov, Tolsztoj miként gondolkodna egy-egy mai helyzetről. Csokonaira is kortársamként tekintek; kommunikálok vele, hogy a színre vitelnél mi fér bele, hol, mire gondolt.

– Annak ellenére, hogy gyakran dolgozol klasszikus szövegekkel, látszólag erősen a saját képedre formálsz őket.

– Ebbe a Csokonai-szövegbe sem nyúltunk bele olyan erősen... Akkor rosszul fogalmaztam, hiszen az előadás jelentős része a szövegen kívüli történetekre, a vizualításra apellál. Nagyon szeretek erős képekkel dolgozni. Addig neki sem fogok, amíg nem látom, hogy egy előadás elejétől a végéig hogyan fog kinézni: kell néhány meghatározó kép. Miközben a társulattal közösen építjük fel a produkciót.

– Látszólag improvizatív elemekkel.

– Ezt a legnehezebb elérni: hogy a nézőben azt az érzést keltsük, ez könnyedséggel előadott történet, miközben rendkívül alaposan össze van rakva, mindenki pontosan tudja a dolgát.

– A kisvárdai szakmai beszélgetésen stílbravúrként emlegették az előadást.

– Ehhez elengedhetetlenek a képek. Én nagyon sok festményt nézek, és mind elraktározom őket a fejemben. Ha van egy izgalmas kiállítás valahol, akkor a feleségemmel megnézzük: néha napokig visszajárunk egy-egy tárlatra. Rengeteg filmet nézek, időnként megállítom őket, és egy-egy képet lefotózok. A képzőművészet közelebb áll a színházhoz, mint bárki gondolná.

– Okozott nehézséget rendezőként, hogy a magyar színjátszás sokkal inkább szövegcentrikus?

– Tekintve, hogy soha nem tanultam ezt a szakmát, hiszen színész vagyok, nem. Nem is akarom megtanulni, hiszen a színháznak nincs receptje. Minden előadás új, mindig előről kell kezdeni. Nagyon veszélyes, ha valaki betéve tudja a szakmát, mert előbb-utóbb rutinná válik. Én is készítettem román nyelvű előadást rutinból, nem is sikerült. Nehéz a hagyományos színházi keretek között dolgoznom, ahol a színészek kettőkor leteszik a szerepüket, és annyi. Aradon a társulat baráti közönség: a *Karnyóné* is úgy született, hogy próbáltunk húsz százalékot, beszélgettünk nyolcvanát. A művészetben bármikor, bármi megtörténhet.

– És téged ez a felszabadultság érdekel a színházban.

– Igen, gondold bele, hogy az ember tud egy soha nem létezett világot teremteni. És ez a lényeg. Miért készítenék olyasmit, ami volt? Az olyan, mintha egy festő egész életében Picasso-utánzatokat festene. Mondok egy másik példát. Ha az ember Arles-ban jár, végigjárhatja azokat a helyeket, amelyekről Van Gogh a híres képeit festette. Langlois hídjáról többet is festett. Elsétáltam oda. Poros út visz ki Arles-ból, búzamezők mellett. Egyszer csak felbukkan a híd, és azt érzed: a művészet sokkal jobban kifejezi a valót, mint a híd élő látványa. Ez a művészet lényege. A színházban is az a szép, ha beszippant: elrugaszkodsz a racionalitástól, és mélységbe a történettel. Éppen egy magyar pszichológus, Csíkszentmihályi Mihály talált erre egy remek kifejezést: a flow-élményt. A gyerekeknél ez ösztönösen működik, egészen önfeledten átadják ma-

Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak
– Jelenet az előadásból

Tapasztó Ernő színész, rendező

gukat a játék örömeinek. A színházcsinálásban is az a jó, ha tudunk olyanok lenni, mint a gyerekek, akik a homokozóban játszanak, és bármiből bármi lehet. A homokvár éppúgy szétfolyik, éppen olyan megismételhetetlen, mint egy színházi előadás. Olyanok vagyunk mi is, mint a rossz gyerekek a homokozóban.

– *Hogyan lehet elérni, hogy az önfeledt homokozásból ne szülessen túlbujánzó produkció?*

– Nem könnyű. Általában rengeteg ötletünk van, és jól kell döntenünk, hogy mit hajítunk ki. Ha a rendszer jól van felépítve, akkor sok minden belefér. Például a *Karnyóné* egyik szereplője, aki folyton aktuális – Csokonainál háborús – híreket mesél, miért ne mondhatná el a hétvégi magyar–francia meccs eredményét?! Ez az én focimániám miatt van, de ha megmarad az előadás logikáján belül, akkor működik. Mi az előadás első perceiben lerakjuk az alapokat, kulcsokat adunk a nézőnek, hogy megfelelően dekódolhassa, amit lát, és onnan már magától működik a szerkezet. Ez a társulat

nem akar szentenciákat vagy valamilyen súlyos és komoly állítást megfogalmazni a világról, ezért mindenféle sulykolás nélkül elmondja, amit szeretne... Ami még fontos számomra: a halál. Halál nélkül nincs jó színház, és ez még a *Játék a kastélyban* előadásra is igaz. A legnagyobb vígjátékban is benne kell legyen a halál lehetősége, szépsége, fájdalma, szorongatása. Éppilyen fontos a szerelem, a szexualitás, hiszen ezek azok a dolgok, amelyekkel az ember egész életében nem tud mit kezdeni, és ezek mozgatják egy előadás dinamikáját. Tévedés, hogy a színház onnan fentről jön. Sokkal inkább lentről: ez pokoli műfaj. Le kell menni a legmélyére, hogy a közönségnek megadassuk a katartikus élményt. Volt olyan román bemutatóm, amit két előadás után levettek, mondván: nehéz. Én viszont abban hiszek, hogy annak van értelme, ami nehéz, ami kihívást jelent. Mi másért volna érdemes?!

◆ (Kultúra.hu) Seres Gerda

Lexikon: *Tapasztó Ernő* színész, rendező, az Aradi Kamaraszínház művészeti vezetője. Sok szállal kötődik Békéscsabához, hiszen ott vált színésszé, pályája onnan indult. Többek között volt újságíró és államtüköri tanácsos is, mielőtt feleségével, Gujdár Gabriellával megalapította 2007-ben az Aradi Kamaraszínházat. Mint rendező, számos hazai és nemzetközi fesztiváldíjat nyert, az általa vezetett színház az egyik legelismertebb szakmai műhely, állandó résztvevője a hazai és nemzetközi színházi életnek.

Moşu Norbert-László,
Dávid Attila Péter,
Kolozsi Borsos Gábor

Gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház

FÜST MILÁN: BOLDOGTALANOK

Idézzünk először a szerző, Füst Milán korabeli feljegyzéséből megrendítő drámája születéséről.

„Hogy írtam én a Boldogtalanokat? 1913-ban öt- vagy hatsoros hír jelent meg *Az Est* című lapban *Két leány, egy legény* címmel. Hogy Egerben egy papi nyomdász szeretője meglegelvén szerelme csapodárságát, összehoronzta őt egy másik fiatal lánnyal, sőt oda is vette lakásába, s attól fogva hárman éltek együtt. De aztán ezt se bírta ki tovább, rávette fiatal vetélytársát, hogy ölje meg a nyomdászt (...) Mikor ezt olvastam, arra gondoltam, hogy íme, milyen kitűnő drámai anyag ez. De nem nyúltam hozzá. Egyszer aztán valamelyik délután siket cselédem hatására elkezdtem írni. Egy siket öregasszonnyal kezdtem, a nyomdász anyjával... De mit részletezzem? El kell olvasni a drámát, akkor majd kiderül, hogy mit csináltam ebből a hat sorból. Elkaptam a szélvész, s úgy vitt magával, mint valami veszébe rohanó vitorlást. Nagyon sokat kellett akkoriban dolgoznom a kenyérért, olyannyira sokat, hogy hetenként csak két napom maradt a művészi munkára, s én ezt a két napot úgy használtam fel, hogy egyfolytában huszonnégy órát dolgoztam. Legyen szabad még azt is megjegyezniem, hogy a darab negyedik, utolsó felvonását, fiatalkorom díszét foggyökérgyulladás közben írtam, állandó hidegvizes öblögetés közben, s csak hajnali négy órakor, mikor elkészültem vele, mentem el fogorvosomhoz, a fogat kihúzatni. Ezt csak azért említem itt, hogy a munka irtózatossá sodródást érzékeltessenem.”

Füst Milán 1914-ben írt drámáját, a *Boldogtalanokat* kilenc évig nem mutatta be egyetlen magyar színház sem. Talán azért, mert Füst kíméletlen, naturalista pontossággal festi le az emberi lélek alantas vonásait. Keserű, kemény drámát írt az ember kiszolgáltatottságáról, bűnös szenvedélyéről. A korabeli színház pedig csak óvatosan engedte megmutatni az emberi viszonyokat.

Azóta sokan és sokféleképpen állították színre a *Boldogtalanokat*. Legutóbb éppen Kisvárdán, *Albu István* rendezésében, a gyergyószentmiklósi társaság előadásában láthatta a közönség. Erről az előadásról olvashatjuk az *Art7* művészeti portálján *Urbán Balázs* ihletett hangú híradását.

„Albu István olyan színházi nyelvet talált, amelyre építve Füst Milán drámáját mai és egyúttal eredeti han-

Moşu Norbert-László,
Tamás Boglár

Sosovicza Anna

gon, öntörvényű, de az alapműhöz szorosan kapcsolódó színpadi világot teremtve gondolta újra.

Belépünk a színre – és olyan érzésünk van, mintha moziban lennénk. A kisvárdai fesztiválon a Figura Stúdió előadásának tere a nagyszínpadon van, a szélét nem függöny zárja le (eltakarva az eredeti nézőteret), hanem méretes filmvászon, amelyre érzésünkör már vetítenek. Méghozzá előzeteseket, akár a moziban. Igaz, nem filmelőzeteseket, hanem a színház más bemutatóinak trailereit – szigorúan fekete-fehérben. Nem árt ehhez szoktatni a szemünket, hiszen az elkövetkező két órában más színt úgysem fogunk látni. Albu István rendezése mintegy korabeli fekete-fehér filmként prezentálja Füst Milán drámáját...

A stilizálás, az időtlenítés legfontosabb eszköze *Huszár Kató* díszlete. A nézők és a vászon közötti játékeret egy nagy méretű, szabálytalan alakú, szintén fekete-fehér asztal uralja. Amelyet lehet dolgozóasztalként használni, de amely gyakorlatilag bármely funkciót képes felvenni. Ez az asztal konstans, mozdíthatatlan, az elsőtől az utolsóig minden jelenetben ott van. Így nincs igazán jelentősége a különböző helyszíneknek; amit látunk, az egyetlen sűrű, mindent magába szívó, konkrétan és szimbolikusan is értelmezhető élettérben történik...

Ezt az életteret írhatjuk le a fekete-fehér, illetve a valóság és a vászon kontrasztjával, illetve azzal az erőteljes atmoszférával, amelyet a látvány, a zene és maga a komor, tragikus szenvedélyeket gyönyörű költői erővel megszólaltató Füst Milán-i szöveg megteremt. Utóbbi nem alakul át lényegesen az előadásban; a kisebb-nagyobb húzások, átszerkesztések ellenére is maximálisan megőrzi autonóm nyelvhasználatát és költőiségét. Ugyanakkor izgalmas szimbiózist alkot *Kolozsi Borsos Gábor* szinte folyamatosan szóló, a szöveggel „felelő”, de arra rá nem telepedő, az atmoszféra megteremtésében is fontos szerepet játszó színpadi zenéjével...

Albu István olyan színházi nyelvet, formát talált, amelyre építve Füst Milán drámáját mai és egyúttal eredeti hangon, öntörvényű, de az alapműhöz szorosan kapcsolódó színpadi világot teremtve gondolta újra – majd két órára a székéhez szegezve nézőit.”

Gál Natália, Kacsur András

Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház

JOËL POMMERAT: EZ A GYEREK

„Az ember azt látja a világból, amit szívében hordoz” (Goethe) – a kárpátaljai társulat rendezője, *Oleg Melnyicsuk* ezt a mondatot választotta előadása motójának. Az ismertetőben pedig ezt olvashatjuk. „Mi, emberek csak utasai vagyunk annak az életnek ne-

vezett vonatnak, amelynek útvonala a születéstől a halál végállomásáig tart. S az emberek többsége csak átsiet az életen. Nem lát, nem hall, csak siet, célba akar érni... És közben talán csak az állomásig jutunk el, és hagyjuk elmenni a várva várt vonatot. Mitévők legyünk? Vissza nem mehetünk, előlről nem kezdhetjük. Ám ember voltunk egyik legnagyobb lehetősége, hogy mindig van másik út! Mindig tehetünk mást, mint amit eddig tettünk. Felismeréssel, ráeszméléssel, újratekintéssel...”

Vass Magdolna

Jelenet, Vass Magdolna

G. Erdélyi Hermina, Ralbovzski Csaba,
Nyári Ákos, Pálfi Ervin, Pesitz Mónika

G. Erdélyi Hermina, Nyári Ákos,
Pámer Csilla, Ralbovzski Csaba,
Pesitz Mónika, Pálfi Ervin

Szabadkai Népszínház

BRANISLAV NUŠIĆ: A GYÁSZOLÓ CSALÁD

A Szabadkai Népszínház Magyar Társulatának előadása **Andrej Boka** rendezésében a Művelődési Központ színpadán zajlott.

Branislav Nušić *A gyászoló család* című komédiája az egyik legismertebb és legtöbbször játszott szerb színdarab. Története olyan család körül forog, melynek tagjai egy tehetős rokon halála után szemet vetnek annak mesés hagyatékára. Bár a család látszólag összetart, s szinte egy emberként örökdiót a hagyaték felett, valójában mindannyian rettegnek attól, hogy a többiek megfosztják őket vágyott örökségüktől. Nušić drámája örök érvényű és egyetemes történetet mesél el az emberi képmutatásról, kapzsiságról és önzésről, s ezzel nemcsak saját korának viszonyairól, de jelenkori társadalmunk mentalitásáról is érvényesen fogalmaz.

Bár csaknem kilencven évvel ezelőtt írták, *A gyászoló család* alapkonfliktusa számos kortárs olvasatot kínál fel korunk színházcsinálói számára. Semmit sem veszített aktualitásából.

Jelenet az előadásból

Csikszeredai Csiki Játékszín

HALÁSZ PÉTER: GYEREKÜNK

Halász Péter darabját *Hatházi András* rendezésében, versenyelőadásként játszották a Zsinagógában.

Halász Péter író, rendező és színész Magyarországon született, de több évig emigrációban élt és alkotott Nyugat-Európában, majd Amerikában. A *Squat* és a *Love Theatre* megalapítója és a magyar neoavangárd mozgalom egyik vezéregyénisége volt. Az előadás különlegessége, hogy a *Gyerekekünk* csikszeredai bemutatója egyben a darab romániai ősbemutatója is volt.

Az alkotócsapat ismerős lehet a közönségnek. *Hatházi András*, az előadás rendezője Jászai Mari-díjas színész, évekig a Kolozsvári Állami Magyar Színház színésze volt. Drámaíróként is ismert, de filmszerepek is kötődnek a nevéhez. *Deák Katalin*, a produkció dramaturgja már több alkalommal dolgozott a Csiki Játékszínnél. *Hatházi Rebeka*, az előadás látványtervezője 2019-ben végzett a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem látványtervező szakán, a színházi munkák mellett illusztrátorként is alkot.

A *Gyerekekünk* kihívás az alkotóknak és nézőknek egyaránt, hiszen a szöveg egy különös családi történet perspektíváján keresztül épp a színház mibenlétét helyezi a középpontba. Hogyan születnek a történetek és meddig tartanak? Hol húzódik a valóság és a fikció határa? Hogy van az, hogy színházi nézőtérre nem szövődnek szerelmek, csak moziban? Ott összeér két térd, ott combra csúszik a tenyér. De a színházban a Rómeó és Júlia alatt – semmi. Felvonulunk, bevonulunk, nézünk, tapsolunk, elvonulunk, sóhajtunk: emlékezetes esténk volt. Melyik az a pillanat, amikortól a fantáziánk hatni kezd, és bekapcsolódunk abba a színpadi valóságba, ami a történet-től függetlenül az itt és most logikáját követve egyszerű és megismételhetetlen.

A referenciák alapján összeállította: *Sághy Ildikó*

Jelenet az előadásból

Dálnoky Csilla, Vass Csaba

Fekete Bernadetta,
Kányádi Anna,
Vass Csaba

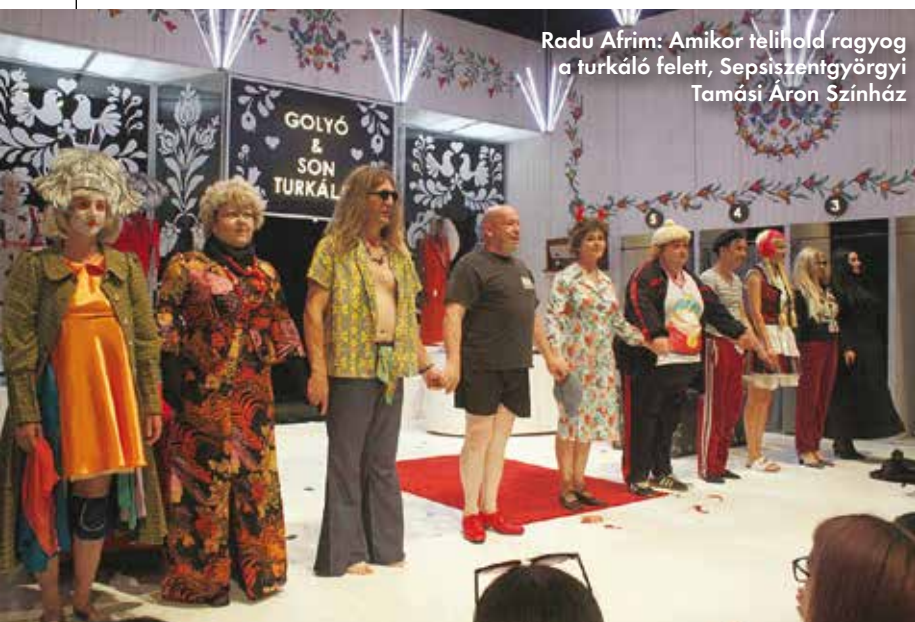

SERES GERDA

AKI TUD VALAMIT A HEGYRŐL...

Kisvárdai beszélgetés Árkosi Árpád rendezővel

Ma már a máglya tüze helyett a pislákoló mécses lángját is nagyra értékeli. Régotha „hátizsákos rendező”: megy, ahova hívják. Nem magától értődően választotta a kőszínházi létet, ezért számos vonását örzi az amatőr lelkületű színházcsinálásnak. Igazságkeresésről, bukásokról és kalandorlétről is beszélgettünk a Magyar Színházak 33. Kisvárdai Fesztiválján.

– Amikor – miként most Kisvárdán – mint zsűritag néz előadásokat, éppúgy arra kíváncsi, hogy valami „bevonja-e”, vagy racionálisabb szempontokat mérleget?

– Amikor fiatalabb voltam, és megkínáltak ilyen feladattal, óhatatlanul bizonyítási vágy volt bennem, és a saját színházeszményemet kértem számon az előadásokon. Gyanítom, hogy ez mindenkiel így van: eszményekben gondolkodik és az ideálisat keresi. Ezt az elvárást másfél évtizede szerencsére már el tudom engedni, és nyitottabban tudok figyelni mások munkáira. Már nem görcsölök azon, hogy más alkotók ugyanahhoz az anyaghoz mennyire másként nyúlnak. Alázatosabban és empátikusabban nézem az előadásokat.

– Mi hozta el a változást?

– Az ember öregszik, és rájön, hogy sebezhető. Bukások vannak mögötte; tudja, hogy az eszményeket milyen nehéz megvalósítani, és hogy nincs egyetlen üdvözítő út. A színház változatos terepasztala a legkülönbözőbb alkotóknak, ám én falkaszemléletű voltam. A szocializmusban – amikor elkezdtem színházcsinálással

foglalkozni – a színház kettős arculatú volt: az anyagilag támogatott színházaknak megvoltak a maguk sztárjai, színházteremtői – és volt az amatőr színház, amit szívből, elhivatottságból csináltunk, és egyáltalán nem akartunk szakmaként működni. Ez merőben más, mint a mai alternatív színházi törekvések, amelyeket művelőit nem az amatőr voltunk, hanem inkább az alkotói attitűdjük választja el a fősodorba tartozóktól. Akkoriban viszont az amatőr színház küldetése az volt, hogy életre-halálra képviselje az igazságot, a színház eszközeivel is.

– Amikor 1978-ban kőszínházi társulathoz került, ezt a szellemiséget fel kellett adnia?

– Igen.

– Ez kompromisszum volt?

– Egyéni sorstörténet. Amikor a szegedi Egyetemi Színpadon dolgoztam, láttam, hogy akadnak alkotók – Fodor Tamás, Halász Péter –, akik képesek megteremteni a saját színházi közösségük számára a lehetőségeket, a túlélési technikákat, ám erre én nem voltam képes. Az akkori pályázati lehetőségek komoly gátakat szabtak. Először 1986-ban próbáltam kilépni a kőszínházi struktúrából, és másfél évig működtettem a társulatot a Székényben, de mivel nem tudtam támogatást szerezni, a csapat hamarosan szétszéledt. Tehát én nem természetesen választottam a kőszínházi struktúrát, hanem egy idő után egyszerűen nem volt más, mert az alternatív lehetőségek nem kínáltak megfelelő továbblépést, és egzisztenciálisan is fenyegetett helyzetet jelentettek. 1978-ban tehát beléptem a kőszínházi struktúrába, ám lelkileg még jó darabig nem tudtam elengedni a szegedi Egyetemi Színpadot, és párhuzamosan csináltam a kettőt. Hamarosan azonban integrált a kőszínház.

– Ez rendezői szempontból is váltást jelentett?

– Az elején kín volt és keserv, ha olyan feladatot kaptam, amihez nem volt indíttatásom. Az Egyetemi Színpadnak magam írtam abszurdokat, és nem gondoltam, hogy valaha is mások darabjait fogom rendezni. Akkortól viszont idegen szövegeket csináltam, idegen alkotótársakkal, idegen terepen, ami hatalmi terep is volt. Fogalmam sem volt arról, milyen érvényesülési modellek vannak. Azok viszont, akik ezt tanulták, beavatottak voltak. Pontosan tudták, hogy fontos a hatalommal való viszony, a kritikusokkal és a kultúrpolitikai szempontból kiemelt magyar írónemzedékekkel ápolt kapcsolat – ezek mind érvényesülési lehetőséget jelentettek.

– Hátrányára vált, hogy az amatőr mozgalomból érkezett?

– Nem, hiszen máig itt vagyok. Soha nem csatlakoztam

egyetlen szekértáborhoz sem, inkább „mezsgyeember” voltam, lelkiileg is. Mindig nehezen tudtam alkotói csapathoz tartozni egy színházban. Szolnokon 1980 és 1985 között erős közösség működött, és ott megadatott, hogy a saját elgondolásaimról készíthettem előadásokat a saját meglátásaim szerint. De amikor Paál István barátom távozott a művészeti vezetői posztról, ennek vége szakadt. Mezsgyén túla löktek, és akkor megtapasztaltam, milyen, amikor senkivé válik az ember. Holott addig úgy éreztem, hogy fontos előadásokat csináltam. Akkor elhatároztam, hogy engem többet senki nem fog kirúgni sehonnán, ez öntudati kérdés volt. Attól fogva csak figyeltem. Nem építettem erődrendszert. Az óvatos figyelés magával hozta azt is, hogy később egyetlen társulatnál sem töltöttem el annyi időt, mint Szolnokon. Olyan ez, mint egy társkapcsolatban: amikor valaki az első jelre – ami tán nem is jelent eltávolodást – már mozdul, mert igyekszik megkímélni magát a csalódástól. Kalandor lettem. Közben dolgoztam néhány helyen művészeti vezetőként, ám ha úgy éreztem, hogy a munkám a lelkiismeretem szerint nem összeegyeztethető az eszményimmal, akkor akár másfél év után is felálltam.

– *Ez elsősorban szakmai vagy emberi összeférhetlenséget jelentett?*

– Inkább emberit, bár a kettőt nem lehet szétválasztani. A színház emberi közösség, amelyben ha létrehozunk valamit, közös egyetértéssel, cinkossággal és ügyszeretettel kell tennünk. Ha nincs egymáshoz közünk, az nem szül jót. Éppúgy fontosnak tartom egy alkotó emberi hitelét, mint a művészt. Volt, amikor sunnyogtam, és inkább átbújtam a magam szabta mérce alatt, de ezzel elszámoltam magamban. Utána megpróbáltam ismét az Egyetemi Színpad őszinte attitűdjével folytatni. Nagyképű duma volna, ha azt mondanám, hogy a csávónak van valami titokzatos elhivatottsága... Pontosan tudom, hol és milyen ügyben botlottam, mikor voltam esetleg aljas, gonosz vagy embertelen – de mindig a tisztulásra törekedtem. Számomra a színház az önmagamhoz való elérés története. Minden előadás pszichodráma, amelynek révén mint alkotó mindig többet tudok meg magamról. A közösségi művészeti létezésben mindannyian egyaránt adunk és kapunk. Ha csak adna az ember, miből adna?! Ahhoz előbb gyűjtenie kell. Nem hiszek abban, hogy valaki olvasgat, magában tölti az idejét, és folyamatosan teremt. Huszonkét évig dolgoztam határon túli színházaknál, sokszor lehetetlen körülmények között. Mindig azt mondták: áldozat – de közben rengeteget kaptam is azoktól a munkáktól.

– *Korábban aprólékosan kidolgozott, határozott rendezői elgondolásokkal ment az olvasópróbára. Mostanában mintha rugalmasabb lenne, több teret adna az alkotó társaknak.*

– Korábban fanatikusan erős képeim voltak az előadásról, és kizárólag azok alapján, egyféleképpen tudtam elképzelni. Ha töréspontig jutottunk egy próbafolyamatban, iszonyú fájdalmat okozott, hogy nem értik, mit szeretnék. Hiszen én átgondoltam, ismerem az út minden lépését!

– *Mindig elvitte a töréspontig?*

– Nagyon sokszor. Ma már látom, hogy gyakran féltek tőlem a színészek. Amikor Miskolcon rendeztem a *Sirályt*, az első felvonás után feldúltan végigjártam az öltözőket, és bekiabáltam, hogy nulla. A második szünetben a színészek bezárták az ajtókat. Így nem láttam, hogy néhányan sírógörcsöt kaptak, mert a rendező nullára értékelte

a produkciót. Pedig én nem kívülről kiabáltam be, hanem ugyanúgy részese voltam az előadásnak, és úgy éltem meg – akár a fociban –, hogy a csapatom nem szenvedhet vereséget. Ha maradunk az edzői hasonlatnál: úgy éreztem, hogy ha én kíméletlen vagyok magammal szemben, és az egész létezésem az ügynek áldozom, akkor másoknak is így kell élniük. Nem fogtam fel, hogy a profi struktúrában az alkotás mégiscsak szakma, mindig személyeséget akartam belevinni. A színház attól gyönyörű, hogy személyes, és az alkotó rányomja a bélyegét. Az igazán karakteres előadások éppen ezért nem is tudnak hasonlítani. Ha a személyesség hiányzik, az alkotás csupán formai és szakmai ujjgyakorlat.

– *Bizonyára megesis ilyen is egy több évtizedes pályán.*

– Hogyne, és meg sem tudom mondani, mitől válik ihlettelenné egy előadás. Gyakran használok a színházi próbafolyamatra az expedíció metaforát, a lengyel színházból loptam. Az expedíció serpájának tekintem magam, aki tud valamit a hegyről, és feljuttatja a csapatot a vágyott csúcsra. Szerintem nem is a csúcs, hanem az út a fontos, mert az árulkodik leginkább rólunk, a bensőnkéről. A keleti filozófiában ez alapvetés... Nem szeretem a befejezettséget. A színház a leghaladóbb művészet. Egy előadás emléke addig él hitelesen, amíg az utolsó nézője él. Emiatt tizenöt évvel ezelőtt mindent elégettem, ami összegyűlt. Több mint százötven rendezésem példányait hurcolásztam akkoriban nagy zsákokban minden költözéskor. Minek? Különbem sem szeretem az alkotók titkainak kijátszását. Ha vezető lennék, egyetlen nézőt sem engednék be kulisszajárása: botorság felfedni az alkotás mágiáját. Tisztában vagyok vele, hogy paparazzikorkorban élünk, amelyben a nézőket sokkal jobban érdekli egy-egy sztár maganélete, mint a teljesítménye, mégsem mutogatnám a hitvesi ágat. Amúgy is szemérmes vagyok. Mikor kitüntetnek vagy tapsolnak, zavarba jövök, és arra gondolok: az előadással lelepleztem magamat, ezen nincs mit ünnepelni. Ez olyan, mintha egy őszinte embert kitüntetnének azért, hogy elég őszinte. Szolnokon sokáig olyan előadásokat csináltunk, amelyeknek a végén nem volt taps, a nézők csendben távoztak. Amikor nemrég megkaptam a *Gedeon József Amfiteátrum díjat*, megkérdezték, mit érzek. Szégyent, feleltem. Mert abban a pillanatban eszembe jutott harminc tehetségesebb ember. Ez nem álszerénység, inkább zavar. Amit valószínűleg az ösamatörtségéből hoztam magammal.

– *Már pár éve is azt mondta: a színházzal nem lehet megváltani a világot. De ha egy alkotóból elvész ez a küldetéstudat, akkor mi hajtja?*

– A katarzisban mindvégig hittem. A színház képes a teljes lelki és tudatbeli megrázkódtatásra. Ám már nem akarok egy előadáson 220 voltot engedni a nézőkbe, elég, ha csak kicsit megrázom őket. Régen azt gondoltam, máglyát kell rakni. Ma már egy pislákoló mécses lángját is nagyra értékelem, melyet fáradtan is meggyújtok, hátha köré gyűlnek az emberek.

Árkosi Árpád rendező

Lexikon: Árkosi Árpád (Mátészalka, 1948) Jászai Mari-díjas magyar rendező gépészmérnöki szakon végzett a műszaki egyetemen. Amatőr rendezőként került kapcsolatba a színházzal 1968-ban. 1970-től 1972-ig vezette a *miskolci Silány Kinpad* nevű amatőr színjátszó csoportot. 1975 és 1980 között a *József Attila Tudományegyetem Színpad* rendezője volt. 1978-ban kezdett el rendezni hivatásos színházakban. 1980-tól 1985-ig a szolnoki Szigligeti Színház rendezője volt, majd 1986-ban egy évadra a Székény színtársulathoz szerződött. 1986-tól 1988-ig a Szegedi Nemzeti Színház, 1988 és 1989 között a debreceni Csokonai Színház, 1989 és 1992 között pedig a Miskolci Nemzeti Színház rendezője volt. Határon túli magyar színházakban is rendezett. 1990-től a Kolozsvári Állami Magyar Színházban, a Szatmárnémeti Északi Színházban, a Temesvári Állami Magyar Színházban, a Sepsiszentgyörgyi Állami Magyar Színházban, a Gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színházban és a Kassai Thália Színházban rendezett. 1992–1993 között a Szegedi Nemzeti Színház prózai tagozatának főrendezője volt. 1994 és 2005 között szabadfoglalkozású, 2005 óta a debreceni Csokonai Színház prózai tagozatának vezetője.

A MAGYAR SZÍNHÁZAK 33. KISVÁRDAI FESZTIVÁLJA ELŐADÁSAI

(2021. június 18–26.)

Június 18. péntek

18.00 óra, Művelődési Központ
Füst Milán: Boldogtalanok
A gyergyószentmiklósi Figura Stúdió
Színház előadása

21.00 óra, Zsinagóga
Joël Pommerat: Ez a gyerek
A beregszászi Kárpátaljai Megyei
Magyar Drámai Színház előadása

21.00 óra, Bagolyvár
*Huszka Jenő – Szilágyi László: Sissy,
a magyar királyné*
A Monarchia Operett előadása.

Június 19. szombat

17.30 óra, Művelődési Központ
Megnyitőünnepség
Herczeg Ferenc: Déryné ifjasszony
A Déryné Társulat előadása

19.30 óra, Főtéri Színpad
Nagy Szilárd és Ragány Misa koncertje

21.30 óra, Zsinagóga
Pintér Béla: Parasztopera
A kassai Thália Színház előadása

Június 20. vasárnap

18.00 óra, Művelődési Központ
*Szedjétek szét! – Domonkos István
művei alapján*
A szabadkai Kosztolányi Dezső
Színház előadása

21.00 óra, Zsinagóga
Halász Péter: Gyereünk
A Csíkszeredai Csíki Játékszín előadása

21.00 óra, Bagolyvár
*Billy van Zandt – Jane Milmore:
Bocs, félrement!*
Az Orlai Produkció előadása

Meghatározatlan időre (kirakatszínház)
A székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor
Színház előadása

Június 21. hétfő

11.00 óra, Zsinagóga
*Kemény Henrik alapján: Vitéz László
és az elátkozott malom*
Az Aradi Kamaraszínház és a Szegedi
Pinceszínház közös produkciója

19.00 óra, Művelődési Központ
Branislav Nušić alapján: A gyászoló család
A Szabadkai Népszínház Magyar
Társulatának előadása

21.00 óra, Zsinagóga
*Csokonai Vitéz Mihály:
Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak*
Az Aradi Kamaraszínház és
a Szegedi Pinceszínház közös produkciója

21.00 óra, Bagolyvár
Peter Shaffer: Rövidzárlat
A Veres 1 Színház előadása

Június 22. kedd

16.00 óra, Művelődési Központ
Mrozek: Emigránsok
A Soproni Petőfi Színház, a hetényi Csavár
Színház, a Forrás Színház és a Váci
Dunakanyar Színház közös produkciója

21.00 óra, Zsinagóga
Henrik Ibsen: Nóra
Kolozsvári Állami Magyar Színház

21.00 óra, Bagolyvár
Szente Vajk: Legénybúcsú
A budapesti Játékszín előadása

Június 23. szerda

17.00 óra, Zsinagóga
Tamási Áron: Boldog nyárfalevél
A marosvásárhelyi Spectrum
Színház előadása

19.30 óra, Művelődési Központ
*Radu Afrim: Amikor telihold ragyog
a turkáló felett*
A sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház
előadása

22.00 óra, Bagolyvár
*Szarka Gyula – Szálinger Balázs:
Zenta, 1697*
A Zentai Magyar Kamaraszínház és
a Soproni Petőfi Színház közös produkciója

Június 24. csütörtök

18.00 óra, Művelődési Központ
Gianina Cărbunariu: A tigris
A Nagyváradai Szigligeti Színház előadása

21.00 óra, Bagolyvár
Lénárt Róbert: Y-elágazás
A vajdasági Tanyaszínház előadása

23.00 óra, Zsinagóga
Jon Fosse: Én vagyok a szél
A Transzformáció Alapítvány, a Szkéné
Színház és a TRIP közös produkciója

Június 25. péntek

18.00 óra, Művelődési Központ
Tankred Dorst: Merlin
A Maladype Színház és Kisvárdai
Várszínház közös produkciója

21.00 óra, Zsinagóga
Shakespeare: Hamlet
A Komáromi Jókai Színház, a pozsonyi
Színház- és Filmművészeti Főiskola és a
Symbol Polgári Társulás közös produkciója

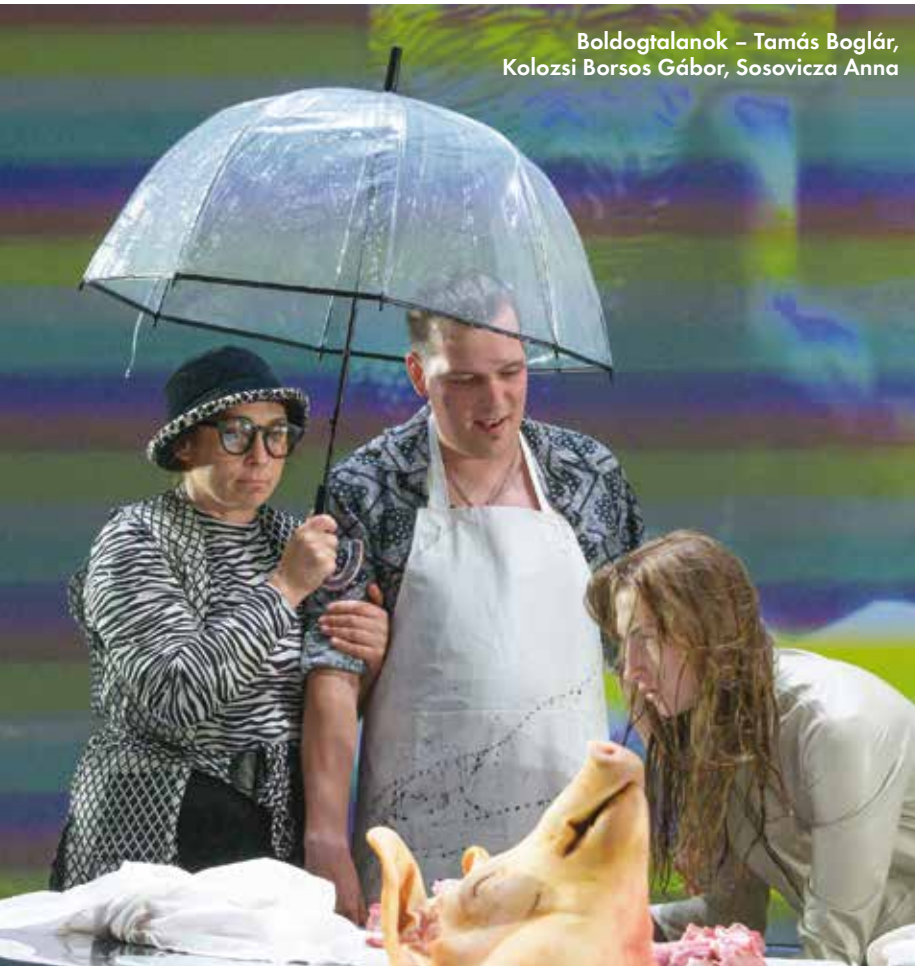
21.00 óra, Bagolyvár
Hárman párban
Nagy Sándor, Janza Kata
és Vágó Bernadett műsora

Június 26. szombat

17.00 óra, Művelődési Központ
Záróünnepség – Díjak átadása
Tajtékos dalok – Boris Vian-revü
A Budapesti Operettszínház előadása

21.00 óra, Bagolyvár
*Szemenyei János – Mikó Csaba – Závada
Péter:
Sándor Mátyás*
A dunaujvárosi Bartók Kamaraszínház
előadása

A DÍJKIOSZTÓ GÁLÁN

Boldogtalanok – Tamás Boglár,
Kolozi Borsos Gábor, Sosovicza Anna

Venczel Valentin

Tóth Tibor

Pálfi Ervin

Az idei színházi seregszemlén a díjak és elismerések átadására a Művelődési Központban, a zárőnnepségen került sor. Az Emmi által felkért szakmai bizottság (Nyakó Béla fesztiváligazgató, Balog Tibor színikritikus és Pataki András soproni színigazgató) életműdíjat adományozott Tóth Tibor felvidéki magyar színművész, színigazgató, valamint Venczel Valentin vajdasági magyar színművész, rendező, színigazgató részére.

A fesztiváldíjakat a szakmai zsűri ítélte oda, melynek tagjai: Árkosi Árpád rendező, Eszenyi Enikő színművész, rendező, Rosznáky Varga Emma egyetemi hallgató, Szabó Attila színháztörténész, a PIM-OSZMI igazgatóhelyettese és Venczel Valentin színművész, rendező voltak.

Az Emmi Fődíját a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház *Amikor telihold ragyog a turkáló felett* című játéka kapta. A legjobb rendezésért járó díjat két előadás megvalósításáért ítélte oda a zsűri: *Albu Istvánnak* Füst Milán *Boldogtalanok* című drámája (gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház) és *Botond Nagynak* Henrik Ibsen *Nóra* című drámája (kolozsvári Állami Magyar Színház) megrendezéséért. A legjobb társulati munka díját a szabadkai *Kosztolányi Dezső Színház* kapta a *Szedjetelek szét!* (Domonkos István művei alapján) előadásában nyújtott

teljesítményéért. A szakmai zsűri különdíját érdemelte ki a Szigligeti Színház (Nagyvárad) Gianina Cărbunariu *A tigris* című előadásának eredeti, filozofikus és játékos feldolgozásáért. A legjobb női alakítás: Kányádi Anna a Füst Milán *Boldogtalanok* és a Halász Péter *Gyerekiünk* előadás szerepei alapján. A legjobb férfi alakítás: Pálfi Ervin a *Szedjetelek szét!* és az *A gyászoló család* szerepei alapján. A legjobb női epizodista: Éder Enikő, a legjobb férfi epizodista pedig Gerner Csaba *Az özvegy Karnyóné s két szeleburdiak* előadása alapján. A harminc év alatti művészeknek járó *Teplánszky-díj* idei kitüntetettje pedig Kali Ágnes, az *Amikor telihold ragyog a turkáló felett* és a *Nóra* című előadásokban nyújtott alkotó dramaturgi munkájáért.

Fekete Péter, az Emmi kultúráért felelős államtitkára pedig még a fesztivál megnyitóján bejelentette, hogy a minisztérium 30 millió forintos támogatási keretéből az idei fesztivál valamennyi határon túli résztvevője jelmeztámogatásban részesül.

A Magyar Színházak 34. Kisvárdai Fesztiválja a tervek szerint jövőre 2022. június 24–30. között kerül megrendezésre.

Kányádi
Anna

„EZ LESZ A SZÍN, UTUNK IDE VEZET...”

Jelenet
a Nemzeti Színház
Rómeó és Júlia
előadásából

Shakespeare
korabeli
portréja

Kevés olyan világirodalmi alkotás létezik, amelyről elmondhatnánk, hogy mindenki ismeri – ám Shakespeare fiatalkori remekműve, tragikumában is eszményi szerelmi története, a veronai *Rómeó és Júlia* drámája óhatatlanul ezen kevesek közé tartozik.

Az alaptörténet valójában az ókorig nyúlik vissza, Xenophónnál és Ovidius *Átváltozások* című művében egyaránt megtalálható a családi viszály miatt elszakadt szerelmesek tragikusan végződő története. Dante az *Isteni színjáték* második részében említi a Montecchi és Capuletti család viszályát. 1476-ban jelent meg Masuccio Salernitano *Mariotto és Ganozza* című novellája, a titkos nász és a balvégzetű szerelmi motívum következő példája. Luigi da Porto *Giulietta és Romeo* (1524) című románcában is megtalálható a családi viszály motívuma, a mű helyszíne ráadásul Verona. 1554-ben Matteo Bandello novellaként újra feldolgozta a történetet *Romeo és Giulietta* címmel. Ezt a változatot kétszer is lefordították angolra, először verses formában szólalt meg. Arthur

Brook elbeszélő költeményét Shakespeare minden bizonynyal ismerte, mint ahogy olvashatta a prózai változatot is William Painter antológiájában, az *A gyönyörök palotájában*. Shakespeare 1595-ben nyúlt ehhez a történethez. Nyomatásban a dráma 1597-ben jelent meg először.

Ismeretes, hogy a *Rómeó és Júlia* megszámlálhatatlanul sok színpadi adaptációt, feldolgozást tudhat maga mögött, a színdarabból több film is készült (emlékezetes Franco Zeffirelli 1968-as filmje), sőt a *Rómeó és Júlia* alapján a musical műfajában is születtek darabok, az egyik legismertebb közülük a *West Side Story*.

Shakespeare halhatatlan szerelmi krónikáját a XX. században két zseniális költő, író is magyarra fordította, *Kosztolányi Dezső* után *Mészöly Dezső* fordításában is megjelent. Mára mindkét változat klasszikussá nemesedett. Sőt, nem olyan rég, 2006-ban az Újszínház felkérésére *Varró Dániel* költő, műfordító is remek fordítást készített a *Rómeó és Júliából*. A korábbi magyar fordításokról *Csiky Gergely*nek egy 1886-os jegyzeté-

ben ezt olvashatjuk: „Magyar fordításban Shakspere összes darabjai közül Romeo és Julia jelent meg először, 1786-ban, Kún Szabó Sándor fordításában, mely azonban nem az eredeti alapján, hanem Weisse német átdolgozása után készült. Ezután meg három fordítása jelent meg, az eredeti szöveg alapján. Náray Antalé 1839-ben; Gondol Dánielé, mely szerint a nemzeti színházban is adták egész 1871-ig, midőn helyét Szász Károly fordítása foglalta el, mely a Kisfaludy-társaság Shakspere-kiadásában jelent meg.”

A végtelen színpadi változatok sorát a közelmúltban két különleges előadás gyarapította. Apa és fia, *Vidnyánszky Attila* színiigazgató-rendező és *iff. Vidnyánszky Attila* színművész, rendező is színre vitte az örök érvényű Shakespeare-művet. Az apa a Nemzeti Színházban, a fia pedig a Kolozsvári Állami Magyar Színházban állította színpadra.

Nemzeti Színház

WILLIAM SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

A Nemzeti Színház 2020 októberében, *Vidnyánszky Attila* igazgató-főrendező irányításával, *Mészöly Dezső* fordítása alapján kezdte próbálni a darabot. Vidnyánszky akkor e szavakkal indította útjára az előadást. „Amikor egy színház Shakespeare-hez nyúl, az önmagában ünnep, amikor a *Rómeó és Júliát* kezdi el próbálni, az pedig maga az ünnep. Mert a *Rómeó és Júlia* nem csupán egy színdarab, hanem a *színdarab*. A legtöbbet játszott, a leginspirálóbb, a legtöbbször interpretált, a legtöbb műfajban feldolgozott színdarab. A Nemzeti Színház *Mészöly Dezső** fordításában játssza a művet... Ez a gyönyörű mese, amelyet általános iskolás kora óta mindenki ismer, attól káprázatos, hogy százszor is jó végigélni, újragondolni, s bármilyen feldolgozásban látja az ember, úgy érzi, hogy meg kell merítenie ebben a történetben, amely a szerelem mindenhatóságát vallja. Ebben a mostani rendkívüli időben még tisztábban látszik, hogy igazi nagy szenvedélyekről érdemes szólnunk, mert ezek nem veszítik érvényüket. Mesélni a győzedelmes költészet nyelvén az ifjúság lázáról, a szerelemről mint legcsodálatosabb ajándékról, és annak elpusztíthatatlanságról...”

A járványhelyzet miatt a bemutató időpontja az elmúlt hónapokban többször is változott, végre 2021. június

Szász Júlia és Herczegh Péter

11-én, a pandémia nehéz időszaka után ezzel nyitott újra a Nemzeti Színház. Az igazgató így üdvözölte a várva várt alkalmat.

„Csak azt tudom hangsúlyozni, hogy néző nélkül nem ér az egész... Jó a streamelés, jó az online jelenlét, de pénteken végre megértük, hogy a nemzeti összetartozás napja alkalmából megtelt a színházunk, maszkok nélkül, egymás mellett ültek a nézők. Felálltunk, ünnepeltük egymást, azt, hogy vagyunk százegy évvel Trianon után is. De azt is ünnepeltük, hogy újra itt a közönségünk!”

És az előadást bemutató képek előtt lehet-e szebbet, igazabbat idézni, mint Shakespeare mondait? Íme, a *Rómeó és Júlia* *Prológusának* első tizennégy sora, stílusosan *Mészöly Dezső* fordításában.

„A szép Verona tárul itt elénk, / Hol két jeles család vetélkedett. / Ős gyűlölségük új csatákon ég, / És polgár-vér szennyez polgár-kezet. / Vad vérükből egy baljós pár fakadt: / Gonosz csillagzatok szülőttei. / E két szerelmes sírja lesz a hant, / Mely a csaták vasát elföldeli. / Szerelmük eljegyezte a halál, / Mert szüleikben lángol a harag / S le nem lohad, még el nem vész a pár / – Erről regél e kétórás darab. / Néző, kérünk, hibákra most ne nézz! / Így lesz az is, mi csonka még: egész.”

Szász Júlia
és Herczegh Péter

*Mészöly Dezső író, költő, műfordító ajándékozta 1992-ben lapunknak a Lyukasóra nevet.

Jelenet a kolozsvári társulat
Rómeó és Júlia az előadásából

Kiss Tamás és
Román Eszter

WILLIAM SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

„Ez a Júlia nem olyan!” Derűs szívvel gondolok vissza arra a jó tizenöt évvel ezelőtti beszélgetésre, amelyet egy akkori *Rómeó és Júlia*-bemutató ifjú főszereplőjével folytattam. Ő fejtegette teljes odaadással, mennyire más lesz az az előadás, amelyre készülnek. És ez így van rendjén! E nélkül a hit nélkül nehéz lenne újra és újra – túlzás nélkül mondhatni, évszázadról évszázadra – lebilincselni a nézőket. Ahogyan a mostani, ifj. Vidnyánszky Attila rendezte kolozsvári bemutató pályakezdő főszereplői, Román Eszter és Kiss Tamás is lelkesen állították: teljesen más lesz ez a *Rómeó és Júlia*, mint az eddigiek! Nem a történetmesélésre koncentrálnak, hanem arra, hogyan mutassa meg a szerelmet, és mit jelent ez a fogalom manapság...

A Kolozsvári *Rómeó és Júlia* bemutatóját is 2020 őszére tervezték, ám a járványügyi korlátozások miatt nem volt lehetőség nézők elé vinni az előadást. Így 2021. július 10-én, szombat este került sor a premierre, a nagyszínpadra felépített stúdióteremben. Ifjabb Vidnyánszky Attila rendezőként arra kérdésre, hogy mi az, ami a rendező számára fontos a dráma kapcsolatrendszerében, így nyilatkozott: „A *Rómeó és Júlia* alkalmat ad arra, hogy megpróbáljunk arról beszélni, mit jelent ma nekünk a szabadság – mit gondolunk, mit érzünk ezzel a szóval kapcsolatban. És ez nemcsak a szövegben, hanem a próba módszerében is meg mutatkozott.” Ifj. Vidnyánszky Attila elmondta azt is: „A *Rómeó és Júlia* mindenki számára van valami elképzelése, már úgy érzik a nézők a színházba, hogy tudják, mire számíthatnak. Azt éreztem feladatomban, hogy valami olyasmivel találkozzon a néző, ami egyáltalán nem azonos ezzel az előképpel. Sőt, színházilag is olyat kapjon, ami nem feltétlenül hagyományos, hétköznapi formája a színháznak.”

Jelenet az előadásból

Bogdán Zsolt

Visky András, a kolozsvári társulat művészeti vezetője szerint az ifj. Vidnyánszky-féle *Rómeó és Júlia* azért érdekes, mert nem csak azt mutatja fel, mi a színház, hanem azt is, mit gondol ma a szabadságról egy fiatal rendező és mit gondolnak a színészek. Olyan korban élünk ugyanis, amikor ismét el kell gondolkodni erről...

*

Befejezésül engedtessek meg nekünk, hogy hagyományosan, Shakespeare-idézettel köszönjük el most a darabtól. Íme, a *Rómeó és Júlia* Prológusának első tizennégy sora, a jól ismert és gyönyörű Kosztolányi-fordításban.

„Két nagy család élt a szép Veronába, / Ez lesz a szín, utunk ide vezet. / Vak gyűlölettel harcoltak hiába, / S polgárvér fertezett polgárkezet. / Vad ágyékukból két baljós szerelmes / Rossz csillagok világán fakadott, / És a szülők, hogy gyermekük is elvesz, / Elföldelik az ősi haragot. / Szörnyű szerelmüket, mely bírhatatlan, / Szülők tusáját, mely sosem apad, / Csak amikor már sarjuk föld alatt van: / Ezt mondja el a kétórás darab. / Néző, türelmes füllel jöjj, segédkezz, / És ami csonka itten, az egész lesz.”

Végül pedig az *Epilógus*, a veronai herceg szavaival. „Zord békülést hoz e mogorva reggel, / Fejét a nap se dugja ki nekünk. / Ezt megvitatjuk még a többiekkel, / Aztán kegyelmezünk és büntetünk: / Mert még regékbé sincsen arra szó, / Mit szenvedett Júlia s Romeo.”

◆ (Sághy Ildikó)

Jelenet az előadásból

PRÓBAÚT ETŰDÖK PÁSKÁNDIRA

Jelenet az Etűdök Páskándira előadásából

Szurcsik Ádám és Hermányi Mariann

POLITIKA

Páskándi Géza
portréja

„A méltó túlélés a boldogság maga.”
– Páskándi Gézára emlékezünk

Amottóba emelt Páskándi-idézettel indította útjára különleges kezdeményezését a Gózon Gyula Kamaraszínház Budapest XVII. kerületében, a Rákosmentén, *Próbaút – Etűdök Páskándira* című előadásorozatával nem kevesebbre vállalkozva, mint Páskándi Géza életművének megidézése. Az izgalmas színházi kísérletből az elmúlt év során három előadás született, melyben három rendező – jeles színművészek közreműködésével – három különböző látásmóddal kísérli meg felidézni Páskándi eszmevilágát.

Falussy Lilla dramaturg szavait követve további részleteket tudunk meg az előadások mibenlétéről. „Próbaút. Mit takar ez a szóösszetétel? Egyrészt a színházban az előadás létrehozásához próbák során jutunk el. Másrészt próba mint próbatétel minden olyan vállalkozás, amelyben közel szeretnénk hozni egy olyan szerzőt, akit olyannyira szeretünk, mint Páskándi Gézát. Próbaút, mert teljességükben nem mutathatjuk meg műveit, inkább csak figyelemfelkeltő lehet vállalkozásunk.”

A rendkívül gazdag és sokrétű életműből három-három „hívószó” mentén válogatott mindegyik előadás. *Becsület – árulás – önámítás*, ezeket a hívószavakat követve dolgozott *Árkosi Árpád* rendező az első előadás létrehozásakor, a *Haza – szerelem – politika* eszmevilágát választotta *Hajdú László* rendező összeállítására, és a *Hatalom – karrier – bukás* gondolatkörét járta körül *Léner András* rendezése.

Falussy Lilla mondandójával folytatva: „Páskándi Géza a mai irodalomban és színházi köztudatban megkerülhetetlen szerző, akinek művei elevenen élnek a köztu-

datban. A Gózon Gyula Kamaraszínház kezdeményezése egyedi lehetőséget ad arra, hogy új színházi formanyelvet kísérletezzünk ki az általunk szabadon összeválogatott szövegek segítségével. Választásunk leginkább drámai és lírai műveire esett, annak ellenére, hogy regényei is kitűnő alapanyagot jelentenek a dramatiszáláshoz, ezek mégis olyan terjedelmű és súlyú írások, hogy önálló színházi estét kívánnak. Páskándi mestere az abszurd műfajnak, színházi írásai, rövid jelenetei között is számos olyan darab akad, amely jellemzi kora sivár abszurditását, amelyben lázadásnak helye nincsen. Ám a komor témák mellett feloldozást jelent a költő túlsorduló, érzelmes, de egyben tüpontos lírája, mely dallamos, rímes, illetve szabadverses formában is élvezhető.

...Mint útelágazás a pléh Krisztusok kijelölte úton, úgy mutatott nekünk utat Páskándi szövevényes, de nagyon tisztán, játszi könnyedséggel követhető gondolatfolyamában. Alkalmanként a háromszor félórányi etűdsorozattal felfedezőútra invitáljuk nézőinket, velünk együtt újra rácsodálkozva Páskándi zsenijére, élvezve csodálatos mondatait, gondolatait. Közös játékot kezdeményezve, öt legemblematikusabb drámája, a választott témákhoz legközelebb álló prózai munkáinak idézetei, bejátszott nyilatkozatai, és versrészletei segítségével. Ezen az úton vezetjük végig kedves közönségünket. Legyünk együtt tanúi Páskándi Géza hihetetlen életszeretetének, színházismeretének, színészszeretetének és csalhatatlanul józan világlátásának! Tartsanak velünk, hogy megmutathassuk, már-már kivonatszerűen, hogy milyen értékekkel, szarkasztikus humorral, valóságteralommal gazdagít bennünket a nehéz sorsú, erdélyi származású szerző; a Kossuth-, Szép Ernő-, József Attila-díjas író, költő, esszéíró, publicista.”

Nagyvárad Erzsébet,
Illés Dániel, Kocsis Gábor,
Dóczy Péter, Kátai Kinga

Nagyvárad Erzsébet, Kocsis Gábor,
Kátai Kinga, Dóczy Péter

BUKÁS

Dóczy Péter, Kátai Kinga,
Nagyvárad Erzsébet

Jelenet az előadásból

Takács-Kiss Zsuzsanna, Turóczy Éva,
Menszátor Héresz Attila

ÖNÁMITÁS

Zsuzsanna, Menszátor
Héresz Attila, Turóczy Éva

Turóczy Éva, Káldi Artúr,
Takács-Kiss Zsuzsanna

ÉVADZÁRÓ SZÍNHÁZI PROMENÁDON

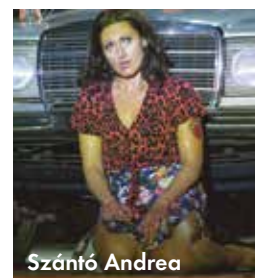
Margitszigeti Szabadtéri Színpad

GEORGES BIZET: CARMEN

Az operarendezés Tarantinójaként számon tartott katalán rendező, *Calixto Bieito* előadásaiban a történeteket, azok valóságát húsba vágó élességgel és megrázóan provokatív módon mutatja be. Mi is kívánczna leginkább ehhez a rendezői stílushoz, mint a szenvedélyes indulatokat és érzelmeket megmozgató *Carmen*? A rendező a XIX. századi Sevillában játszódó operát a Franco utáni Spanyolországba helyezi, ahol a realizmus magas fokán ábrázol egy vad és kegyetlen világot – távol tartva tőle a folklorisztikus flamenco sablonjait. Produkciója az egész világot bejárta, most végre Magyarországra is elérkezett, a hazai közönség először láthatott Bieito-rendezést június végén a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon: a Carment francia nyelven, négy felvonásban és két részben, magyar és angol nyelvű feliratozással. A szervezők az információs feliratokon azt is ajánlatosnak tartották megjegyezni: műsoridő három óra, egy szünettel.

Szántó Andrea, jelenet a Carmenből

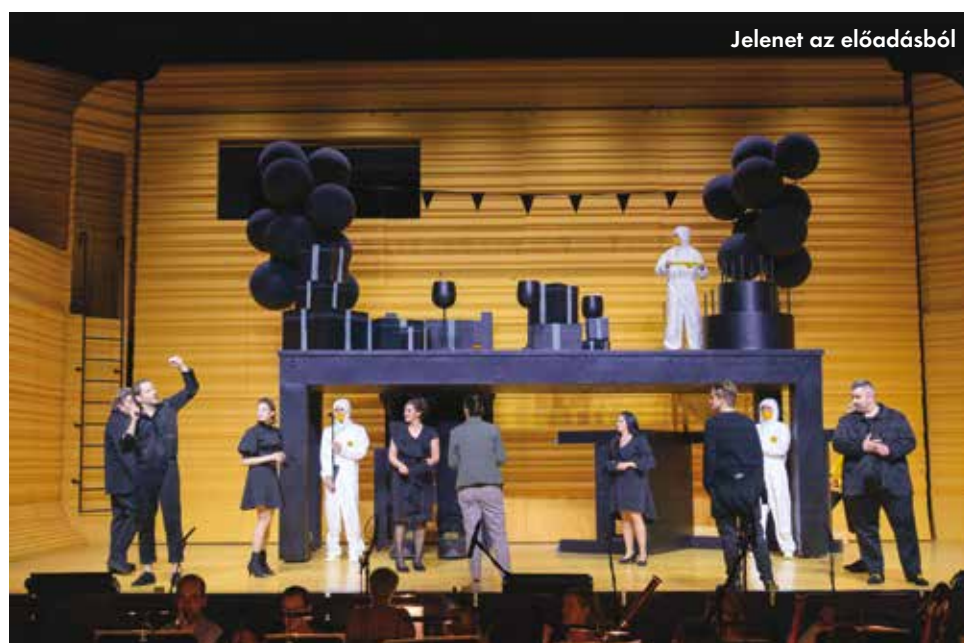
Szántó Andrea

Brickner Szabolcs, Sáfár Orsolya

Bretz Gábor, jelenet

Jelenet az előadásból

Fodor Gabriella, Kálnay Zsófia, Szemere Zita

Cseh Antal, Fodor Gabriella

Eiffel Műhelyház

G. A. ROSSINI – WOLFGANG AMADEUS MOZART – DARIUS MILHAUD: FIGARO3

Az ez évi, június 26-i ősbemutatót opera-mix műfaji megjelöléssel hirdette meg az Eiffel Műhelyház. Nem véletlenül, hiszen három zeneszerző három operája egy estén – ebből kerekedett ki a *Figaro3* című előadás. Beaumarchais Figaro-trilógiája Rossini és Mozart jól ismert operája után a ritkán hallható zeneszerzőt, Darius Milhaud-t is megihlette. A produkcióban a rendező

Dömötör András és *Litkai Gergely* sajátos feldolgozása látható, mely a drámatrilógiából Rosina és Almaviva történetét teszi meg középpontjává. Sosem volt lehetőség nyílik így az operaénekesek előtt: végigvihetik szerepeiket a teljes trilógián, amelynek szólamait úgy alakítják, hogy azok a zenei epicentrumot képező Mozart verziójából indulhassanak ki.

Szerednyey Béla, Náray Erika, Fehér Tibor, Lévy Viktória,
Kolovratnik Krisztián, Töröcsik Franciska, Barabás Kiss Zoltán

Játékszín, Budapest

SZENTE VAJK – GALAMBOS ATTILA: A DOMINÓGYILKOSSÁG

Krimi két részben – így készíti megállásra a belvárosban a Nyugati pályaudvar közeli Játékszín plakátja a kikapcsolódásra vágyókat a június 4-i bemutató, *A dominógyilkosság* előadásaira csalogatva őket a Játékszínbe, amely mindig is kedvelt és önfeledt játszóhelye volt színészeknek, színházi szakmabelieknek.

Szente Vajk krimijátéka – rendezőként is ő jegyzi az előadást – egy tengeren úszó katarán fedélzetén zajlik, ahol a külügyminisztérium nyolc fontos embere készül egy könnyed hétvégét eltölteni. Victoria miniszter asszony, aki alig öt napja foglalta el a külügyminiszteri székét, örömmel fogadja a meghívást miniszterhelyettese, Barry hajójára, remélve, hogy így jobban megismerheti munkatársait. Kellemesen indul az este, mígnem előkerül egy levél. Innentől kezdve másképp alakul a weekend, mint ahogy tervezték. Lassan kiderül, hogy senki sem az, akinek látszik, mindenkinek van rejtegetni valója... És a tengeről egyhamar nincsen menekvés... ♡ (W)

Dobó Kata

Fehér Tibor, Töröcsik Franciska,
Szerednyey Béla, Lévy Viktória, Dobó Kata

LYUKASÓRA KÜLÖNSZÁM
XXX. évfolyam, VII. szám. 2021/7.
Kiadja a Magyar Írók Egyesülete
Szerkesztőség: 1052 Budapest, Városház u. 7.

A szerkesztőbizottság tagjai:
Alföldy Jenő, Ágh István,
Bertalan Tivadar, Czigány György,
Dobai Péter, Gülch Csaba, Iancu Laura,
Kalász Márton, Markó Iván,
Pröhle Gergely, Rózsássy Barbara,
Szakonyi Károly

Főszerkesztő: Sághy Ildikó
Főmunkatárs: Szakonyi Károly
Művészeti vezető: Réti Attila
Olvasószerkesztő: Bognár Antal
Rovatvezető: Simon Erika és Weltler Ildikó
Titkárságvezető: Őri-Kiss Gyöngyi
A különszámot Ilvovszky Béla fotóművész
színházi felvételei illusztrálják.

Nyomdai kivitelezés:
VIRTUÓZ Kiadó és Nyomdaipari Kft.
1037 Budapest, Bécsi út 267.
Felelős vezető: Tolonics Gergely

Madách Színház

ANDREW LLOYD WEBBER: VASÁRNAP MONDD EL!

Szirtes Tamás igazgató révén a Madách Színház ismét non-replica változat elkészítésére kapott jogot: újabb Webber-musicalt állíthattak színpadra önálló rendezésben, díszlettel és koreográfiával. A június 11-12-13-án bemutatott *Vasárnap mondd el!* című musical korábban sosem volt látható Magyarországon, és az is egyedülálló, hogy Webber bármely műve online kerül bemutatásra. A *Szirtes Tamás* rendezte egyszemélyes musicalt a honi közönség *Bárany Ferenc* fordításában láthatja, *Kocsák Tibor* zenei vezetésével.

Andrew Lloyd Webber és *Don Black* egyszemélyes darabja egy Amerikában élő fiatal angol lányról szól, aki New Yorktól Hollywoodig csak egyvalamit keres kitaróan és reménytelenül: a szerelmet. A lány által énekelt különböző hangvételű dalokból olyan sokszínű történet bontakozik ki, amely a kapcsolatteremtés nehézségein keresztül az önismeret megszerzéséhez vezető szövevényes utat járja be, és egyre bizonyosabbá válik, hogy az út végén a főszereplőnek önmagát kell elfogadnia ahhoz, hogy esélye legyen a boldogságra. A lány próbálkozásai leginkább kudarcra vannak ítélve, csupán a darab végén, az utolsó dalban sejlik föl a reménysugár, hogy talán még sincs minden veszve, és végre rátalál az igaz szerelem.

Ez a bensőséges, egyfelvonásos, elejétől végig dalokból álló színdarab – mely nem mellesleg Andrew Lloyd Webber néhány legszebb, szívhez szóló dalát is tartalmazza – tökéletes lehetőséget nyújt minden énekes színésznőnek arra, hogy önmagát és tehetségét megmutathassa.

(*A The Really Useful Group és a Madách Színház között létrejött szerződés értelmében a Vasárnap mondd el! című online előadás csak Magyarországon elérhető!*)

Simon Boglárka

Gallusz Nikolett

Gubik Petra

Gallusz Nikolett

Simon Boglárka

